

แนวทางการออกแบบการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อเชื่อมโยง ท้องถิ่นสู่โลกผ่านบริบทพื้นที่ชายแดนสามเหลี่ยมทองคำ Pedagogical Framework for Social Studies Bridging Local and Global Perspectives through the Borderland Context of the Golden Triangle

กฤติภัทร สระทองขุน*¹

Kittiphat Srathongchun*¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการออกแบบการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อเชื่อมโยงท้องถิ่นสู่โลกผ่านบริบทพื้นที่ชายแดนสามเหลี่ยมทองคำ ประกอบด้วย บริบทของพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ พลเมืองโลกจากฐานรากท้องถิ่น และการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาผ่านสามเหลี่ยมทองคำ มุ่งเน้นการบูรณาการความรู้ด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศาสนา และเศรษฐกิจในบริบทชายแดนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐ และชุมชนชายขอบ ด้วยกระบวนการแนวคิดวัฏจักรการเรียนรู้เชิงพื้นที่ (AAAR Teaching Approach) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างความตระหนัก (Awareness) การกำหนดความคาดหวัง (Anticipation) การลงมือปฏิบัติ (Action) และการสะท้อนคิด (Reflection) ผสมผสานกับแนวคิด Glocalization ที่เชื่อมโยงกระแสโลกาภิวัตน์

* Corresponding author, e-mail: Kittiphat_sra@cmu.ac.th

¹ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

¹ Undergraduate Student, Faculty of Humanities, Chiang Mai University, Thailand

กับรากฐานทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ การตั้งคำถาม การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การผลิตสื่อสร้างสรรค์ และการประเมินผลที่เน้น การเข้าใจเชิงลึกและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

การศึกษาแสดงให้เห็นว่า การใช้พื้นที่สามเหลี่ยมทองคำเป็นฐานการเรียนรู้ สามารถเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าใจพลวัตของโลกผ่านสายตาของท้องถิ่น เสริมสร้าง ทักษะชีวิตในโลกยุคใหม่ ตลอดจนพัฒนาความรับผิดชอบทางสังคม จริยธรรม และ เจตคติในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน ทั้งนี้ยังเสนอข้อเสนอแนะเพื่อขยายผลแนวทางดังกล่าวไปยังพื้นที่ชายแดนอื่น ๆ และ ศึกษาบทบาทของรัฐ ทูต และชุมชนในการขับเคลื่อนการศึกษาเชิงพื้นที่ เพื่อยกระดับ คุณภาพการเรียนรู้ในมิติท้องถิ่นและโลกอย่างเป็นองค์รวม

คำสำคัญ: สามเหลี่ยมทองคำ การศึกษาชายแดน พลเมืองโลกจากรากฐานรากท้องถิ่น

Abstract

This study aims to explore approaches to designing social studies learning that connect local contexts to the global stage through the borderland setting of the Golden Triangle. It encompasses three key components: the context of the Golden Triangle global citizenship rooted in local foundations and social studies learning management through the Golden Triangle. The focus is on integrating knowledge of geography history religion and economics within a border context characterized by ethnic and cultural diversity as well as power relations between the state and marginalized communities. The study employs the Area-Based Learning Cycle (AAAR Teaching Approach) which consists

of four stages Awareness Anticipation Action and Reflection. This process is combined with the concept of Glocalization linking global trends with local cultural roots through activities that foster critical thinking questioning experiential learning creative media production and assessment methods emphasizing deep understanding and 21st-century skills.

The study reveals that using the Golden Triangle as a learning base allows students to understand global dynamics through a local lens. It enhances essential life skills, promotes social responsibility, ethics, and fosters positive attitudes for living in multicultural societies. Moreover, the study recommends expanding this model to other border areas and exploring the roles of the state, capital, and local communities in shaping place-based education. This will ultimately improve the quality of learning through the integration of local and global dimensions in a holistic manner

Keywords: Golden Triangle Borderland Education Locally Rooted Global Citizenship

บทนำ

ในยุคแห่งโลกาภิวัตน์ที่โลกมีความเชื่อมโยงกันอย่างลึกซึ้งในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือสิ่งแวดล้อม การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาไปสู่การเชื่อมโยงองค์ความรู้จากบริบทท้องถิ่นเข้าสู่ระดับโลก เพื่อสร้างความเข้าใจที่รอบด้านให้แก่ผู้เรียน และเสริมสร้างทักษะในการเป็นพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ ในงานศึกษาที่เกี่ยวข้องล้วนให้ความสำคัญกับแนวทาง

การจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการระหว่างประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรมพื้นถิ่น มรดกทางวัฒนธรรม และประเด็นระดับโลก โดยเฉพาะในรายวิชาสังคมศึกษา ซึ่งเป็นพื้นที่ของการสร้างจิตสำนึกทางวัฒนธรรม การเคารพในความหลากหลาย การคิดเชิงวิพากษ์ และการเข้าใจปัญหาของมนุษยชาติ ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงท้องถิ่นกับโลกจะช่วยให้แก่นักเรียนตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนของตนเองกับระบบโลก เรียนรู้ผ่านบริบทจริง มีปฏิสัมพันธ์กับวัฒนธรรมที่หลากหลาย และสามารถมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ต่อสังคมโลกได้อย่างมีจริยธรรมและความรับผิดชอบ การพัฒนารายวิชาสังคมศึกษาจึงไม่ควรจำกัดอยู่เพียงการเรียนรู้ข้อเท็จจริงหรือเนื้อหาเชิงทฤษฎี แต่ต้องเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ การตั้งคำถาม และการมีส่วนร่วมในปัญหาที่เชื่อมโยงทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และโลก ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างพลเมืองจากฐานรากท้องถิ่นที่มีศักยภาพในการดำรงชีวิตในสังคมร่วมสมัยอย่างรู้เท่าทันและมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (Collins et al., 1996; Danker, 2003; Al-Maamari, 2016; Merryfield, 2008; Lock & Duggleby, 2017; Singer, 2019; Tavaci, 2021)

พื้นที่ชายแดน **สามเหลี่ยมทองคำ** อยู่ที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นจุดบรรจบของประเทศไทย ลาว และเมียนมา ณ ลุ่มน้ำโขงตอนบน ไม่ได้เป็นเพียงพื้นที่ทางภูมิศาสตร์หรือแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเท่านั้น หากแต่ยังเป็นพื้นที่ที่สะท้อนพลวัตของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และศาสนา ในระดับภูมิภาคอย่างชัดเจน ความซับซ้อนของพื้นที่แห่งนี้ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เชิงยุทธศาสตร์ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนผ่านจากพื้นที่ค้ายาเสพติดสู่พื้นที่การค้าชายแดนและการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์และศาสนสถานในการสร้างความมั่นคงและพัฒนาชุมชน การศึกษาอิทธิพลของทุนข้ามชาติและบทบาทของรัฐในบริบทการกำหนดเขตแดนสมัยใหม่ ตลอดจนการเรียนรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และกระบวนการ

เปลี่ยนแปลงเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่พหุวัฒนธรรม (Dawson, 1991; Cohen, 2010; Robert and Curry, 2012; Ishida, 2012; Vorng, 2015; Tan, 2017; Prapatpong, 2019) ทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นว่าสามเหลี่ยมทองคำเป็นมากกว่าพื้นที่ชายแดน หากแต่เป็น **พื้นที่เรียนรู้เชิงยุทธศาสตร์** ที่มีศักยภาพในการศึกษาข้ามศาสตร์และสามารถนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ได้อย่างหลากหลายและลุ่มลึก

แม้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นบริบทท้องถิ่นจะมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมอัตลักษณ์และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของผู้เรียน หากแต่การจำกัดมิติของการเรียนรู้ไว้เพียงระดับชุมชนโดยไม่เชื่อมโยงสู่ประเด็นในระดับโลก ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะในการเข้าใจความหลากหลายของโลกและไม่สามารถพัฒนาสมรรถนะด้านการเป็นพลเมืองโลกได้อย่างเต็มที่ งานศึกษาหลายชิ้นชี้ให้เห็นถึงช่องว่างของการจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้ โดยเฉพาะการออกแบบหลักสูตรหรือกิจกรรมที่เน้นการอนุรักษ์หรือการสืบสานท้องถิ่นเป็นหลัก แต่ขาดการนำท้องถิ่นมาใช้เป็นฐานในการเปรียบเทียบ วิเคราะห์ หรือตั้งคำถามต่อบริบทโลก ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาทักษะสำคัญ เช่น ความเข้าใจข้ามวัฒนธรรม การคิดเชิงระบบ หรือการเชื่อมโยงปัญหาในระดับท้องถิ่นกับระดับสากลได้ นอกจากนี้ การนำแนวคิดสมัยใหม่จากภายนอก เช่น การเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียน หรือการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงห้องเรียนกับโลก แม้จะได้รับการบรรจุไว้ในหลักสูตร แต่กลับพบว่าถูกนำไปใช้ในเชิงสัญลักษณ์มากกว่าการปรับเปลี่ยนในระดับโครงสร้าง ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ยังคงตัดขาดจากบริบทโลกอย่างสิ้นเชิง (Shah & Quinn, 2014; Lindsay, 2017; Crockett et al., 2019) ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาแนวทางการเรียนรู้ที่เชื่อมโยง **ท้องถิ่น** กับ **โลก** จึงกลายเป็นโจทย์สำคัญของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ไม่เพียงแต่ยึดโยงผู้เรียนกับรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเอง แต่ยังส่งเสริมให้สามารถเข้าใจ และมีบทบาทในโลกที่เชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อนได้อย่างสร้างสรรค์

บริบทของพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ

พื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ ซึ่งเป็นบริเวณชายแดนระหว่างประเทศไทย (อำเภอ เชียงแสน จังหวัดเชียงราย) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐ แห่งสหภาพเมียนมา มีลักษณะภูมิศาสตร์ที่โดดเด่น ทั้งในเชิงภูมิประเทศที่เป็นภูเขา สูงชันสลับซับซ้อนและการไหลผ่านของแม่น้ำโขง (Cohen, 2010; Tan, 2017) ซึ่งส่งผลให้พื้นที่ดังกล่าวมีความสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมใน ระดับภูมิภาคและโลก (Ishida, 2012; Siriphon, 2017) พื้นที่นี้ไม่เพียงเป็นจุด เชื่อมโยงของกลุ่มชาติพันธุ์ไทต่าง ๆ แต่ยังเป็นเวทีของการปะทะและการอยู่ร่วมกัน ระหว่างอำนาจรัฐและชุมชนชายขอบ พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านจากรัฐล่านนาโบราณ สู่อำนาจโดยรัฐสยาม และกลายเป็นพื้นที่ชายแดนภายใต้นโยบายการออกแบบพรมแดนของรัฐชาติ สมัยใหม่ (Prapatpong, 2019) ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้นำมาสู่การปะทะระหว่าง ระบียบรัฐกับระบียบวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สืบทอดข้ามพรมแดนมาอย่างยาวนาน

ในด้านเศรษฐกิจ พื้นที่สามเหลี่ยมทองคำได้กลายเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญ ของการพัฒนาทางเศรษฐกิจในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยเฉพาะภายใต้โครงการ การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor) ซึ่งเชื่อมโยงการค้าระหว่างจีนตอนใต้กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Ishida, 2012) การค้าชายแดน การลงทุนจากจีน และโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษ เช่น Kings Romans Casino ในฝั่งลาว ได้เปลี่ยนโฉมหน้าของพื้นที่จากชายแดนลับให้กลายเป็น พื้นที่เชิงพาณิชย์ที่มีความสัมพันธ์ซับซ้อนระหว่างรัฐ ทู่น และเครือข่ายท้องถิ่น (Tan, 2017; Siriphon, 2017) อย่างไรก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจนี้ไม่ได้ เกิดขึ้นอย่างไร้แรงเสียดทาน หากแต่มีผลกระทบทั้งทางบวกและลบ โดยเฉพาะ ต่อกลุ่มชาติพันธุ์ท้องถิ่นซึ่งต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม อย่างรวดเร็ว

ในอีกด้านหนึ่ง พื้นที่สามเหลี่ยมทองคำยังมีความหมายเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในระดับภูมิภาคอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะแนวคิดตบบุญหรือผู้มีบุญในพุทธศาสนา ล้านนา ซึ่งสะท้อนผ่านบทบาทของพระเกจิอย่างพระครูบาบุญชุ่ม ผู้มีอิทธิพลทางศาสนาต่อกลุ่มชนชาติไทข้ามพรมแดน ครูบาบุญชุ่มได้รับการยกย่องว่าเป็นบ่อเกิดแห่งบุญ ในสายพุทธศาสนาแบบยวน ซึ่งมีรากจากอาณาจักรล้านนาราวคริสต์ศตวรรษที่ 14–15 และแพร่สู่กลุ่มไทในพม่า ลาว และสิบสองปันนา โดยแนวคิดตบบุญนี้ เป็นการตีความอุดมคติพระโพธิสัตว์ในแบบท้องถิ่น คือ การสั่งสมบุญและบารมี เพื่อเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้ร่วมทำบุญผ่านการสร้างหรือบูรณะพุทธสถาน กิจกรรมดังกล่าวมักตามด้วยงานบุญใหญ่และการแสดงธรรม ซึ่งเป็นการฟื้นฟูพุทธศาสนา ในมิติศีลธรรมและวัฒนธรรม บทบาทของครูบาบุญชุ่มสืบเนื่องจากพระครูบาศรีวิชัย และครูบาเขมะปี แต่ขยายขอบเขตการสร้างเจดีย์ วัด และสัญลักษณ์ทางศาสนา ออกไปครอบคลุมภาคเหนือของไทย เหนือลาว สิบสองปันนา และพม่า เพื่อสถาปนาอาณาจักรพุทธที่ก้าวข้ามพรมแดนรัฐชาติ ภาพนี้สะท้อนการซ้อนทับระหว่างพื้นที่แห่งภูมิรัฐศาสตร์กับพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่มีพลังต่อรองกับวาทกรรมของรัฐสมัยใหม่ (Cohen, 2010; Vorng, 2015) ขณะเดียวกัน ความเชื่อมโยงของพื้นที่นี้กับประเด็นโลก เช่น การค้ายาเสพติดข้ามชาติ การย้ายถิ่นของแรงงาน และการค้าสินค้าเถื่อน ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ชี้ให้เห็นถึงพลวัตของรัฐเงาและการอยู่ร่วมกันของระเบียบที่ถูกและผิดกฎหมาย ซึ่งทั้งหมดนี้ทำให้พื้นที่สามเหลี่ยมทองคำกลายเป็นฐานการเรียนรู้ที่ซับซ้อนและมีหลายมิติ ทั้งในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ ศาสนา และเศรษฐกิจ (Tan, 2017)

ดังนั้น บริบทของพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำไม่ได้เป็นเพียงจุดบรรจบของสามประเทศ คือ ไทย ลาว และเมียนมา เท่านั้น หากแต่เป็นศูนย์กลางของการปะทะ การประสาน และการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งในมิติของภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในอดีต พื้นที่นี้เป็นสัญลักษณ์ของความไร้รัฐ และความไร้ระเบียบ อันเป็นผลจากเส้นเขตแดนที่คลุมเครือและการขาด

อำนาจควบคุมของรัฐส่วนกลาง แต่ในปัจจุบันภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการขยายอิทธิพลของจีน พื้นที่สามเหลี่ยมทองคำได้เปลี่ยนผ่านสู่การเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนในระดับภูมิภาค

ทว่าการพัฒนาเหล่านี้ไม่ได้มาพร้อมความเท่าเทียม หากแต่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางอำนาจและผลประโยชน์ระหว่างรัฐ นักลงทุนข้ามชาติ ชุมชนชาติพันธุ์ และกลุ่มศาสนา การค้าเสรี ความเชื่อมโยงของระบบคมนาคม การย้ายถิ่นของแรงงาน การขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และการลงทุนแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้เปิดพื้นที่ใหม่แห่งโอกาส แต่ในขณะเดียวกันก็ได้เบียดขับวิถีชีวิตดั้งเดิม และสร้างรูปแบบใหม่ของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่สลับซับซ้อนยิ่งขึ้น

อีกด้านหนึ่ง ความเชื่อทางศาสนา ได้กลายเป็นกลไกหนึ่งในการต่อต้านอำนาจรัฐสมัยใหม่ และเชื่อมโยงเครือข่ายวัฒนธรรมข้ามพรมแดน โดยมีพระสงฆ์อย่างครูบาบุญชุ่มเป็นตัวแทนของพลังทางจิตวิญญาณที่ท้าทายอำนาจรัฐชาติ การฟื้นคืนศรัทธาทางศาสนาและวัฒนธรรมในพื้นที่นี้ จึงไม่ใช่เพียงเรื่องความเชื่อ แต่เป็นการนิยามอัตลักษณ์ของผู้คนในพื้นที่ชายแดนที่กำลังถูกแปลงสภาพอย่างรุนแรง

ท้ายที่สุด พื้นที่สามเหลี่ยมทองคำเป็นมากกว่าชายแดนในเชิงภูมิศาสตร์ หากแต่เป็นพื้นที่ที่หลอมรวมประวัติศาสตร์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการปะทะของอำนาจในหลากหลายมิติ ทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก การทำความเข้าใจพื้นที่นี้จำเป็นต้องอาศัยกรอบคิดแบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary) เพื่อให้สามารถเข้าถึงความซับซ้อนที่เกิดขึ้นอย่างเป็นองค์รวม

พลเมืองโลกจากฐานรากท้องถิ่น

แนวคิดพลเมืองโลกจากฐานรากท้องถิ่น หมายถึง การสร้างบุคคลที่มีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อส่วนรวมในระดับโลก โดยไม่ละทิ้งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและบริบทของท้องถิ่นตนเอง เป็นแนวทางที่เน้นการบูรณาการระหว่างความรู้ท้องถิ่นกับ

กระแสโลกาภิวัตน์ โดยไม่ปล่อยให้ผู้เรียนถูกกลืนกลายทางวัฒนธรรม หากแต่ส่งเสริมให้ตระหนักรู้ถึงคุณค่าของชุมชน รากเหง้าทางวัฒนธรรม และสามารถนำทุนทางวัฒนธรรมนั้นไปเชื่อมโยงกับประเด็นโลกได้อย่างมีวิจารณญาณ จุดเน้นสำคัญในการสร้างพลเมืองโลกจากฐานรากท้องถิ่น ได้แก่ การพัฒนาความคิดเชิงวิพากษ์ให้ผู้เรียนสามารถตั้งคำถามต่อความไม่เป็นธรรมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากล การส่งเสริมจินตนาการเชิงบรรยายเพื่อเข้าใจความหลากหลายของมนุษย์ในโลก และการเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วมในชุมชน เช่น การทำโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหรือพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น ซึ่งเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับโลก พลเมืองโลกจากฐานรากท้องถิ่นจึงเป็นพลเมืองที่มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม มีความสามารถในการเชื่อมโยงประเด็นท้องถิ่นกับบริบทโลก และสามารถมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ยังเป็นการส่งเสริมพลังพลเมือง ที่ตั้งอยู่บนฐานของความเท่าเทียมทางสังคม ความเข้าใจในความแตกต่าง และความตระหนักถึงอำนาจเชิงโครงสร้าง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และแนวคิดพลเมืองโลกเชิงวิพากษ์ ตามข้อเสนอของนักทฤษฎีร่วมสมัย อาทิ Pashby, Nussbaum และ Mayo ที่เสนอให้การศึกษาเพื่อพลเมืองโลกไม่เป็นเพียงแนวทางเชิงจริยธรรมเท่านั้น แต่ต้องเป็นเครื่องมือในการทำทลายและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจที่ไม่เป็นธรรมด้วย (Mayo et al., 2009; Pashby, 2016)

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาผ่านสามเหลี่ยมทองคำ

สภาพห้องเรียนสังคมศึกษาในบริบทของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย พบว่า การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของโรงเรียนมัศึกษามีประสิทธิภาพค่อนข้างดี โดยเฉพาะในการนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินหลักสูตร อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดในเรื่องของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ไม่สม่ำเสมอ และยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมาย

ที่กำหนดไว้ได้ทั้งหมด นอกจากนี้ยังปรากฏปัญหาในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และทักษะพื้นฐานที่สำคัญ ได้แก่ การอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน ซึ่งยังคงเป็น ปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ในขณะเดียวกัน สภาพห้องเรียนในระดับ ประถมศึกษาพบปัญหาในเรื่องของการขาดความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียน รวมถึงบรรยากาศการเรียนรู้ที่ไม่เอื้ออำนวย ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ใน ระดับต่ำ สภาพการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการและ การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนสังคมศึกษา เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ และ พัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร รวมถึงตอบสนอง ต่อความต้องการของการศึกษายุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แนวคิดนี้ สอดคล้องกับ รัตนา กาญจนพันธุ์ (2563) ที่ว่าการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ที่เหมาะสมมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมแรงจูงใจของผู้เรียน โดยจะช่วยกระตุ้น ให้ผู้เรียนมีความสนใจ อยากรู้ อยากเรียน มีเจตคติที่ดี และมีความสุขในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษายุคใหม่ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัด บรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสมทั้งด้านกายภาพและจิตวิทยาจึงถือเป็นกลยุทธ์ สำคัญที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และ ร่างกาย อันนำไปสู่การมีทักษะ เจตคติที่ดี ระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การเรียนรู้ใน ยุคใหม่ยังถูกมองว่าเป็นกระบวนการทางสังคมที่เกิดจากการคิด การลงมือกระทำ การแก้ปัญหา การศึกษาวิจัย ความตื่นตัว ความสนุกสนาน ความท้าทาย และความผูกพัน ในชั้นเรียน ซึ่งจะช่วยขยายขอบเขตของการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมีการนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ร่วมในการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นใน รูปแบบของระบบ วิธีการ เทคนิค หรือเครื่องมือการเรียนรู้ ก็ล้วนแต่มีส่วนช่วยให้การ จัดกิจกรรมและการปฏิสัมพันธ์กับสื่อสามารถสนับสนุนผู้เรียนให้เข้าใจเนื้อหาได้ลึกซึ้ง ยิ่งขึ้น และตอบสนองต่อบริบทการศึกษายุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในบริบทของพื้นที่ชายแดน การจัดการเรียนการสอนมีลักษณะเฉพาะที่ต้องตอบสนองต่อความหลากหลายทางชาติพันธุ์ วัฒนธรรม สถานะทางสังคม และความท้าทายด้านภูมิศาสตร์และทรัพยากร อีกทั้งมีการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างอิสระแม้ในสถานการณ์ที่ต้องย้ายถิ่นฐานบ่อย อันเป็นผลมาจากสภาพความยากจนและครอบครัวที่ไม่มั่นคง ทั้งนี้ โรงเรียนในพื้นที่ได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่สนับสนุนทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ ความสามารถด้านสื่อ และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณ (เจนจบ สุขแสงประสิทธิ์ และ พิญา สมบูรณ์, 2564) ขณะที่ในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย เช่น จังหวัดเชียงราย แม่ฮ่องสอน และเชียงใหม่ การจัดการเรียนรู้นั้นเน้นการเสริมสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อให้โรงเรียนสามารถพัฒนาหลักสูตร กิจกรรม และแหล่งเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ทันสมัย และสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ทางไกล รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ (โสภณา สุดสมบูรณ์, 2567) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องเน้นการบูรณาการระหว่างสามัญศึกษา ศาสนา และอาชีพ ตลอดจนการเรียนรู้แบบพหุภาษาและพหุวัฒนธรรม อีกทั้งยังมีการพัฒนาบ้านหลังเรียนและระบบดูแลนักเรียนอย่างเป็นองค์รวมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและลดความเสี่ยงจากปัญหาสังคม (อมรวิชัย นาครทรรพ, 2550) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนสะท้อนถึงความจำเป็นในการออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับอัตลักษณ์และความต้องการของท้องถิ่น และสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในบริบทพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

กระบวนการออกแบบการเรียนรู้โดยใช้พื้นที่สามเหลี่ยมทองคำเป็นฐาน จำเป็นต้องก้าวข้ามกรอบวิธีคิดแบบเดิม และเปิดรับแนวคิดใหม่ที่เชื่อมโยงองค์ความรู้กับพื้นที่จริง เพื่อสร้างความหมายในการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและมีบริบทที่แท้จริง พื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นจุดบรรจบของพรมแดน

ไทย ลาว และเมียนมา ถือเป็นพื้นที่เชิงยุทธศาสตร์ที่มีพลวัตทั้งด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ คุณลักษณะเหล่านี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นฐานในการออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน

แนวคิดยุทธวิธีสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้เชิงพื้นที่ (AAAR Teaching Approach) ของ ชรินทร์ มั่งคั่ง (2565) ผสานกับแนวคิด Glocalization ของ Roudometof (2016) ซึ่งให้เห็นว่าการออกแบบการเรียนรู้ควรตั้งอยู่บนการตระหนักรู้ในมิติท้องถิ่นที่สัมพันธ์กับโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้ พื้นที่ชายแดนสามเหลี่ยมทองคำ เป็นกรณีศึกษาที่สะท้อนความซับซ้อนและความหลากหลายของการกลายเป็นโลก-ท้องถิ่น ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากปรากฏการณ์จริง ตั้งแต่ปัญหาการย้ายถิ่น การค้าเสรี การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ไปจนถึงการท่องเที่ยวชายแดนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชุมชน

การออกแบบการเรียนรู้โดยใช้พื้นที่สามเหลี่ยมทองคำเป็นฐาน จึงไม่ใช่เพียงการจัดกิจกรรมเชิงภูมิศาสตร์หรือประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่เป็นการเชื่อมโยงองค์ความรู้แบบสหวิทยาการ ผ่านการตั้งคำถาม วิเคราะห์ปัญหา และสร้างทางออกที่มีจริยธรรม พร้อมปลูกฝังทักษะการเป็นพลเมืองโลกจากฐานรากท้องถิ่นที่มีความเข้าใจโลกผ่านสายตาของท้องถิ่น และมีพลังในการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างยั่งยืนในบริบทของตนเอง

การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้พื้นที่สามเหลี่ยมทองคำเป็นฐานสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบโดยบูรณาการแนวคิดยุทธวิธีสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้เชิงพื้นที่ (AAAR Teaching Approach) ของ ชรินทร์ มั่งคั่ง (2565) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้เชิงพื้นที่ (AAAR Teaching Approach) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดจากหลากหลายศาสตร์ อาทิ Maker Education พุทธปัญญาศึกษา การเรียนรู้เชิงพื้นที่ เป้าหมายการพัฒนา

ที่ยั่งยืน (SDGs) และการเรียนรู้แบบทวิลักษณ์ (Hybrid Learning) โดยมีแกนสำคัญคือการมองผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงในบริบทที่สัมพันธ์กับชีวิตและชุมชน การออกแบบการเรียนรู้เริ่มจากการระดมความคิดร่วมระหว่างครู ชุมชน และนักเรียน เพื่อสำรวจบริบท ปัญหา และศักยภาพของพื้นที่ แล้วนำข้อมูลมาจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับขั้นตอนทั้งสี่ของวัฏจักร AAAR ซึ่งประกอบด้วย การสร้างความตระหนัก (Awareness) การกำหนดความคาดหวัง (Anticipation) การลงมือปฏิบัติ (Action) และการสะท้อนคิด (Reflection) โดยกระบวนการดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะและคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกได้อย่างเด่นชัด ผ่านการเชื่อมโยงข้อมูลและทรัพยากรจากครู ชุมชน และผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต โดยประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิด Glocalization ที่เสนอโดย Roudometof (2016) ซึ่งมองว่าการเรียนรู้ควรเกิดจากการที่คลื่นของโลกาภิวัตน์หักเหผ่านบริบทท้องถิ่น จนเกิดเป็นสภาพการณ์ใหม่ที่มีลักษณะเป็นพลวัตทางวัฒนธรรม สังคม และอัตลักษณ์อย่างเฉพาะตัว

การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้พื้นที่สามเหลี่ยมทองคำเป็นฐานจึงเริ่มต้นด้วยการประชุมและระดมความคิดร่วมกันระหว่างครู ชุมชน และนักเรียน เพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับบริบททางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนประเด็นปัญหาและศักยภาพของพื้นที่ กระบวนการดังกล่าวอาศัยเทคนิคการตั้งคำถามปลายเปิด การบอกเล่าเรื่องราวท้องถิ่น และการทำแผนที่ทรัพยากร เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้ที่มีความเชื่อมโยงกับชีวิตจริงและความต้องการของชุมชน จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และจัดโครงสร้างกิจกรรมได้ตามขั้นตอน อันประกอบไปด้วยในขั้นตอนการสร้างความตระหนัก (Awareness) ครูจะจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจลักษณะภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และเศรษฐกิจของพื้นที่ชายแดนไทย

ลาว เมียนมา ผ่านโจทย์การเรียนรู้ที่กระตุ้นการคิดวิเคราะห์ เช่น แผนที่สะท้อนอะไรเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของสามเหลี่ยมทองคำ หรือ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ใดที่ส่งผลต่อการค้าชายแดนในปัจจุบัน กระบวนการสอนประกอบด้วย การวิเคราะห์แผนที่ภูมิประเทศ ภาพถ่ายดาวเทียม ข่าวสารจากสื่อท้องถิ่น และข้อมูลเชิงสถิติจากหน่วยงานรัฐ ควบคู่กับการอภิปรายประเด็นสำคัญเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของผู้เรียนในฐานะพลเมืองชายแดน นอกจากนี้ยังใช้สื่อจากชุมชนเป็นเครื่องมือกระตุ้นการเรียนรู้ เช่น คลิปสัมภาษณ์ผู้อาวุโส การลงพื้นที่สำรวจเส้นทางการค้าชายแดน หรือการเก็บข้อมูลจากชุมชน เพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้เชิงพื้นที่กับประสบการณ์ตรงและมุมมองของคนในท้องถิ่นอย่างมีความหมาย จากนั้นในขั้นตอนการกำหนดความคาดหวัง ครูจะมอบโจทย์สถานการณ์จำลอง เพื่อกระตุ้นการคิดเชิงวิเคราะห์และมองอนาคต เช่น หากคุณเป็นผู้นำชุมชน จะบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนอย่างไรเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ การอนุรักษ์วัฒนธรรม และความมั่นคง หรือ จะปกป้องวัฒนธรรมท้องถิ่นจากอิทธิพลการค้าเสรีได้อย่างไร ผู้เรียนจะคิดวิเคราะห์บนฐานปัญหาในโลกจริง โดยใช้เครื่องมือวิเคราะห์ เช่น SWOT Analysis และ Futures Wheel เพื่อคาดการณ์แนวโน้มและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทั้งจากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจชายแดนและนโยบายรัฐ กระบวนการนี้อยู่ในรูปแบบการทำงานกลุ่ม โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกับครูและชุมชนคาดการณ์อนาคต พร้อมพัฒนาแนวคิดเชิงรุกและทักษะการวางแผนที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น

ในขั้นตอนการลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนจะพัฒนาโครงการหรือผลิตสื่อสร้างสรรค์ที่สะท้อนมุมมองต่อพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ โดยอยู่ในรูปแบบการจัดนิทรรศการการเรียนรู้หรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้ภาพถ่ายเก่าและแผนที่ชุมชน การจัดทำสารคดีสั้นเกี่ยวกับวิถีชีวิตชายแดน หรือการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบ Vlog หรือ Podcast เพื่อถ่ายทอดความเข้าใจสู่สาธารณะและสนับสนุนการท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรม กิจกรรมเหล่านี้ใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ภาคสนาม การศึกษาชุมชน และการสังเกตการณ์ พร้อมผสานการใช้สื่อการสอนและเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น โปรแกรมตัดต่อวิดีโอ โปรแกรมออกแบบโปสเตอร์ และเครื่องบันทึกเสียงพกพา ทั้งนี้ โครงการจะเชื่อมโยงความรู้เชิงวิชาการกับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและความยั่งยืนในพื้นที่ชายแดน ขณะที่ขึ้นการสะท้อนคิด ครูจะให้ผู้เรียนเขียน Reflection Journal ตามคำถามชี้นำ เช่น คุณค้นพบอะไรใหม่เกี่ยวกับพื้นที่ชายแดน หรือ กิจกรรมที่ทำให้เปลี่ยนมุมมองของคุณต่อชุมชนอย่างไร เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกและสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกระบวนการ โดยกิจกรรมนี้ควบคู่กับการจัดวงเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียน เพื่อน ครู และตัวแทนชุมชน เพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนบุคคลเข้ากับบริบทสังคมและวัฒนธรรมข้ามพรมแดน การสะท้อนคิดใช้ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น ใบงานและสรุปกิจกรรม และสื่อดิจิทัล เช่น Padlet และ Google Jamboard ในการรวบรวมและเผยแพร่ผลการเรียนรู้ กระบวนการนี้มีเป้าหมายเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ เสนอแนวทางพัฒนาต่อยอด และส่งเสริมสมรรถนะและคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก โดยเชื่อมโยงองค์ความรู้เข้ากับบริบทจริงอย่างมีความหมาย

กระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวทางการประเมินผลในศตวรรษที่ 21 ซึ่งให้ความสำคัญกับทั้งผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและการพัฒนาการด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีการวัดและประเมินผ่านแบบสังเกตพฤติกรรม การมีส่วนร่วม แบบสอบถามสะท้อนการเรียนรู้ การประเมินผลงานโครงการด้วยเกณฑ์ การประเมินการคิดวิเคราะห์จากการเขียนสถานการณ์จำลอง ตลอดจนการสะท้อนคิดด้วยตนเองผ่านบันทึกและการนำเสนอผลงาน ทั้งนี้ วิธีการประเมินจะเน้นการวัดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ความสามารถในการคิดเชิงระบบ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นภายใต้บริบทสังคมชายแดนที่เชื่อมโยงกับกระแสโลก

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้พื้นที่สามเหลี่ยมทองคำเป็นฐาน ไม่เพียงเปิดพื้นที่ให้นักเรียนได้เข้าใจรากเหง้าทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน แต่ยังเป็นกระบวนการที่หล่อหลอมให้เกิดพลเมืองโลกจากฐานรากท้องถิ่นโดยให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลก พร้อมทั้งมีจิตสำนึกในการรักษาและต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมของตนเองอย่างมีพลัง

บทสรุป

ในยุคโลกาภิวัตน์ การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาควรเชื่อมโยงองค์ความรู้จากท้องถิ่นสู่ระดับโลก เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองโลกจากฐานรากท้องถิ่น พื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เป็นฐานการเรียนรู้เชิงยุทธศาสตร์ที่สะท้อนพลวัตโลก ทั้งการย้ายถิ่น การค้าเสรี การท่องเที่ยวชายแดน และการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์

แนวทางการจัดการเรียนรู้ควรบูรณาการประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมพื้นถิ่น และประเด็นโลก โดยใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงพื้นที่ (AAAR Teaching Approach) ร่วมกับแนวคิด Glocalization เพื่อสร้างสมดุลระหว่างรากเหง้าวัฒนธรรมกับความเข้าใจโลก ขั้นตอนประกอบด้วย 4 ด้าน คือ (1) การสร้างความตระหนักรู้ผ่านการสำรวจและอภิปรายข้อมูลจากแผนที่ สื่อ และการลงพื้นที่ (2) การกำหนดความคาดหวัง ด้วยสถานการณ์จำลองและการวิเคราะห์อนาคต (3) การลงมือปฏิบัติผ่านโครงงานและสื่อสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน และ (4) การสะท้อนคิดด้วย Reflection Journal และวงเสวนา

การเรียนรู้ดังกล่าวบูรณาการแหล่งเรียนรู้ชุมชน เทคโนโลยีดิจิทัล และประสบการณ์จริง เช่น การค้าเศรษฐกิจชายแดน การท่องเที่ยววัฒนธรรม บทบาทพระสงฆ์ และการต่อรองอำนาจของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และสมรรถนะพลเมืองโลก ทั้งยังตอบโจทย์

ข้อจำกัดของห้องเรียนชายแดนที่ต้องเสริมการคิด การอ่าน และการเขียน โดยส่งเสริมการเรียนรู้แบบพหุภาษา พหุวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชน

ดังนั้น การใช้พื้นที่สามเหลี่ยมทองคำเป็นฐานการเรียนรู้จึงไม่ใช่เพียงการศึกษาภูมิศาสตร์หรือประวัติศาสตร์ แต่คือการปรับเปลี่ยนชายแดนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงท้องถิ่นกับโลก หล่อหลอมผู้เรียนให้รักษาและต่อยอดทุนวัฒนธรรม พร้อมพลังในการขับเคลื่อนสังคมอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

เจนจบ สุขแสงประสิทธิ์ และพิष्ญา สมบูรณ์. (2564). รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองทางเทคโนโลยีสารสนเทศของนักเรียนในยุคศตวรรษที่ 21 บริเวณพื้นที่ชายแดน จังหวัดจันทบุรี. *วารสารวิจัยรำไพพรรณ*, 15(3), 172-182.

ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2565). *ปัญหาการสอนสังคมศึกษา*. ลานนาการพิมพ์
รัตนา กาญจนพันธุ์. (2563). การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ของผู้เรียน. *วารสารรามคำแหง ฉบับคณะศึกษาศาสตร์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 2(1), 16-23

โสภณา สุดสมบูรณ์. (2567). แนวทางการเสริมสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในพื้นที่ชายแดนทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. *วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน*, 6(2), 251-264.
<https://doi.org/10.14456/jappm.2024.38>

อมรวิรัช นาครทรรพ. (2550). *รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อท้องถิ่นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้* (รายงานผลการวิจัย). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

Al-Maamari, S. (2016). Education for connecting Omani students with other cultures in the world: The role of social studies. *Int Rev Educ*, 62, 439-457. <https://doi.org/10.1007/s11159-016-9577-2>

- Cohen, P. T. (2010). A Buddha Kingdom in the Golden Triangle: Buddhist Revivalism and the Charismatic Monk Khruba Bunchum. **THE AUSTRALIAN JOURNAL OF ANTHROPOLOGY**, 11(3), 141-154.
<https://doi.org/10.1111/j.1835-9310.2000.tb00053.x>
- Collins, H. T., Czarra, F. R., & Smith, A. F. (1996). Guidelines for global and international studies education: Challenges, culture, connections. **Issues in Global Education**, 135, 136.
- Crockett, L. J., Deardorff, J., Johnson M., Irwin C., & Petersen, A. C. (2019). Puberty Education in a Global Context: Knowledge Gaps, Opportunities, and Implications for Policy. **J Res Adolesc**, 29(1), 177-195. <https://doi.org/10.1111/jora.12452>.
- Danker, A. C. (2003). Multicultural Social Studies: The Local History Connection. **The Social Studie**, 94(3), 111-117.
<https://doi.org/10.1080/00377990309600192>
- Dawson, G. (1991). SOME IMPRESSIONS OF TOURISM IN THE GOLDEN TRIANGLE OF NORTHERN THAILAND. **Journal of Museum Ethnography**, 3, 105-122.
- Ishida, M. (2012). Development of Five Triangle Areas in the Greater Mekong Subregion. In Ishida, M. (Ed.), **FIVE TRIANGLE AREAS IN THE GREATER MEKONG SUBREGION** (pp. 1-31). Bangkok Research Center IDE-JETRO.
- Lindsay, J. (2017). Connecting beyond the classroom - move from local to global learning modes. **Scan: The Journal for Educators**, 36(2). 27-38.

- Lock, J., & Duggleby, S. (2017). Authentic learning in the social studies classroom: connecting globally. **One World in Dialogue**, 4(1), 20-27.
- Mayo, M., Gaventa, J., & Rooke, A. (2009). Learning global citizenship? Exploring connections between the local and the global. *Education, Citizenship and Social Justice*, 4(2), 161-175.
- Merryfield, M. M. (2008). Scaffolding social studies for global awareness. **Social Education**, 72(7), 363-366.
- Pashby, K. (2016). Cultivating global citizens: Planting new seeds or pruning the perennials? Looking for the citizen-subject in global citizenship education theory. In **The political economy of global citizenship education** (pp. 118-133). Routledge.
- Prapatpong, P. (2019). Chiang Rai as a Border Province under the Nation State's Design of Border Space. *Connexion: Journal of Humanities and Social Sciences*, 8(1), 61-92.
- Robert, L. & Curry, Jr. (2012). Reviewed Work: *Cashing In Across the Golden Triangle: Thailand's Northern Border Trade with China, Laos, and Myanmar* by Thein Swe, Paul Chambers *ASEAN Economic Bulletin*, 29(2), 160-162.
- Roudometof, V. (2016). **Glocalization: A critical introduction**. Routledge.
- Tan, D. (2017). 7 CHINESE ENCLAVES IN THE GOLDEN TRIANGLE BORDERLANDS: An Alternative Account of State Formation in Laos. In Nyíri, P. & Tan, D. (Eds.), **Chinese Encounters in Southeast Asia How People, Money, and Ideas from China**

- Are Changing a Region** (pp. 136-156). WA: University of Washington Press. <https://doi.org/10.1515/9780295999319>
- Tavaci, F. (2021). Investigation of the Instruction Process of Global Connections Chapter on Grade 6 Social Studies Course. **DÜMAD (Dünya Mültidisipliner Araştırmalar Dergisi)**, 4(1-2), 16-40.
- Shah, R. & Quinn, M. (2014). Mind the gap: global quality norms, national policy interpretations and local praxis in Timor-Leste. **Compare: A Journal of Comparative and International Education**, 46(3), 394-413. <https://doi.org/10.1080/03057925.2014.952930>.
- Singer, A.J. (2019). **Teaching Global History: A Social Studies Approach** (2nd ed.). Routledge.
- Siriphon, A. (2017). 4 BORDER GUANXI: Xinyimin and Transborder Trade in Northern Thailand. In Nyíri, P. & Tan, D. (Eds.), **Chinese Encounters in Southeast Asia How People, Money, and Ideas from China Are Changing a Region** (pp. 79-96). WA: University of Washington Press. <https://doi.org/10.1515/9780295999319>
- Vorng, S. (2015). **State, religion, and transnationality in the Golden Triangle** (MMG Working Paper 15-11). Max Planck Institute for the Study of Religious and Ethnic Diversity.